

Samsjuklighet

Edvard Smith
Överläkare
Psykiatriska Öppenvården
Karlstad

Oktober 2021

Samsjuklighet

“**Dual diagnosis.** A general term referring to comorbidity or the co-occurrence in the same individual of a psychoactive substance use disorder and another psychiatric disorder.

...

Use of this term carries no implications of the nature of the association between the two conditions or of any etiological relationship between them. “

Lexicon of alcohol and drug terms, World Health Organization

Bio-Psyko-Socialt synsätt

Vem utvecklar beroende?

Vem utvecklar beroende?

Brister i uppväxtmiljön

missbruk, våld

Socialt utanförskap

ensamhet, arbetslöshet

Neurofysiologi

genetiska förutsättningar

Personlighetsdrag

antisociala drag, svag självkänsla, låg frustrationstolerans

Psykisk/somatisk sjukdom

ångestsjukdomar, smärta

Tillgänglighet

hur lätt det är att få tag på droger

Psykisk sjukdom och missbruk

Psykisk sjukdom och missbruk

1. Sjukdom leder till missbruk

Ex social fobi, bipolär sjukdom

Psykisk sjukdom och missbruk

1. Sjukdom leder till missbruk

2. Missbruk leder till sjukdom

Ex amfetaminpsykos, alkoholdemens

Psykisk sjukdom och missbruk

1. Sjukdom leder till missbruk

2. Missbruk leder till sjukdom

3. Missbruk förvärrar sjukdom

Ex alkohol vid depression, cannabis vid ADHD

1/2

Ungefär hälften av de med missbruk/beroende har samtidig psykisk sjukdom.

1/4

Ungefär en fjärdedel av psykiatrins patienter har någon form av missbruk/beroende.

Hur många personer med
missbruk har inte psykiatriska
problem?

Hur många personer med missbruk har inte psykiatriska problem?

- Ångest
- Nedstämdhet, uppgivenhet
- ”Frustration” (psykosocial stress, ofta i kombination med låg frustrationstolerans i personligheten)
- Ilska, aggressivitet (konsekvenser av drog, social situation och/eller som en del i personligheten)
- Sorg
- Relationsproblem
- Sömnstörningar

Påverkan vid rus

Impulskontrollen nedsatt

kognitivt och emotionellt

risk för aggressivitet, suicidalitet

Koncentration och uppmärksamhet nedsatt

Minnesinlagringen nedsatt

Sänkt vakenhet

Psykiatriska symtom \neq Psykiatrisk diagnos

Psykisk ohälsa \neq Psykisk sjukdom

Personlighetssyndrom

Stor överrepresentation vid ffa drogberoende men även alkohol. 40-70 %

”Kluster B”

- antisocialt personlighetssyndrom
- emotionellt instabilt personlighetssyndrom

ADHD, Autism

Drogfrihet innan utredning. Missbruket i sig ger symtom som liknar ADHD, men även autism.

Ffa kombinationen ADHD (-drag) och antisociala personlighetsdrag som ökar risken för beroende.

Depression, Ångest

Depression och ångest är mycket vanligt vid beroendesyndrom.

Men allt obehag är inte psykisk sjukdom.

Depression, Ångest

- Drogfrihet bästa behandlingen!
- Samma läkemedel som för personer utan missbruk
- **Hälsofrämjande åtgärder kan vara mycket effektiva!**

Psykos

Droger kan

- orsaka psykossjukdom (kortvarig, kronisk)
- utlösa en latent psykos
- förvärra befintlig psykossjukdom
- försvåra behandling
- försvåra socialt, umgänge, jobb mm

Psykos

Läkemedel mot psykos kan mycket väl ha effekt även under drogintag,

men, mycket svårt att nå full effekt under pågående drogintag.

Suicid

Ungefär **1/2** av alla suicid sker hos personer med beroendesjukdom.

Schneider, 2009, Substance Use Disorders and Risk for Completed Suicide, Arch Suicide Research

7% av personer som vårdats för alkoholberoende avlider i suicid.

Harris, Barraclough, 1997, Suicide as an outcome for mental disorders: A meta analysis, Br J Psych

Suicid

Risken för suicidförsök ökar **7x** efter att ha druckit alkohol.

Risken för suicidförsök ökar **37x** efter att ha druckit mycket alkohol.

WHO. Global status report on alcohol and health 2018

Suicid

Kraftigt ökad risk vid beroende.

- Direkta drogeffekter
- Samtidiga riskfaktorer
 - Relationsproblem
 - Samsjuklighet
 - Personlighetsdrag

Stress

Alkohol (och andra droger) ger en rubbning i kroppens stressreglering (ex HPA-axeln).

Leder till hög och inflexibel stressnivå (ex mycket kortisol)

Behandling samsjuklighet

Grundidén är att behandla missbruk och psykisk sjukdom samtidigt.

Mycket lite studerat. Samma preparat och övriga behandlingar som vid behandling av drogfria personer.

Måste dock ofta anpassas efter situation/kontraindikationer.

Behandling samsjuklighet

- Brett fokus:
 - Vid beroende missas psykisk sjukdom
 - Vid psykisk sjukdom missas beroende
- Behov av samtidiga, parallella, insatser
Socialt, somatiskt, psykiatriskt
-> risk för samarbetsproblem

Behandling samsjuklighet

- Missbruk
- Psykisk sjukdom
- Sociala problem

Tyngre problem och **fler** problem kräver
mer **samarbete** och **mer intensiva** insatser

Samarbete!

TACK!

Region
Värmland